

Het meten van intelligentie

Jacques Dane

Tot op de dag van vandaag worden tests als selectiemiddel gebruikt om te bepalen of een kind wel of niet geschikt is voor het reguliere onderwijs. Daarbij nemen intelligentietests een belangrijke plaats in. De Franse psycholoog Alfred Binet (1857-1911) was de eerste, die een instrument ontwikkelde waarmee de intelligentie van kinderen kon worden gemeten. Binets test bestond onder andere uit opdrachtjes die een 'gemiddeld kind' van een bepaalde leeftijd goed moest kunnen maken, zoals het benoemen van plaatjes, het samenstellen van figuren, het nazeggen van getallen, het vergelijken van gewichtjes en dergelijke. Door systematische analyse van de resultaten ontwikkelde Binet gestandaardiseerde testjes, waarmee bepaald kon worden of een kind tussen de 3 en 13 jaar 'voorlijk' of 'achterlijk' was: de verstandelijke leeftijd - het 'gemiddelde' kind gold daarbij als norm - werd vergeleken met de werkelijke leeftijd van het kind. Binets test deed echter een groot beroep op taalvaardigheid, logisch denken en rekenen. Kinderen die bijvoorbeeld door doofheid niet zo vaardig waren met taal, scoorden laag op de test. Hoe handig kinderen waren en welk technisch inzicht ze hadden, bleef buiten het blikveld. In de loop van de tijd zijn dan ook diverse andere tests ontwikkeld. Omstreeks 1925 introduceerde de Duitse zenuwarts en psychiater Walther Poppelreuter (1886-1939) zijn 'Poppelreutertest': een test waarmee technisch inzicht kon worden gemeten. Voor het probleem van het talige karakter van intelligentietests kwam in Nederland de psychologe Nan Oomen (1916-1992) met een alternatief. Deze is bekend geworden onder de naam SON-test: Snijders-Oomen Niet-verbale intelligentietest. Deze was aanvankelijk bestemd voor dove kinderen. De tot op heden gebruikte SON-test, waarvan de eerste versie in 1943 werd uitgebracht, wordt zowel binnen als buiten Europa gezien als een multiculturele intelligentietest.

De psycholoog Nan Oomen tijdens het onderzoek van een kind, ca. 1940

De psycholoog J. Luning Prak test zijn zoon, ca. 1933

De Poppelreutertest - meten van technisch inzicht, ca. 1935

Afname van de Healy pictures completiontest - intelligentietest met vormbord, ca. 1935

Afname van de WISC, de Wechsler Intelligence Scale for Children, ca. 1990